

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 5:20
סוף זמני ק"ש - 8:49
9:25 -
סוף זמן תפלה - 10:20
דף היומי לש"ק: סנהדרין ס"ז

בס"ד, עש"ק פ' משפטים - שבת מברכים אדר - שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת משפטים

בפ' משפטים מפורשת בתורה יציאת העבד לחירות בתום שש שנים למכירתו, ממילא הבנים שהיו לו לעבד בשעת מכירתו נסתיים חיוב האדון במזונותיהם קודם יציאת אביהם לחירות, שהרי כבר מלאו להם שש שנים. לפיכך בפרשה זו הדנה ביציאת שש הוזכרה האשה שחיוב בעלה במזונותיה הוא תמידי, ולא הוזכרו הבנים שכבר נסתיימה עונת חיוב האב במזונותיהם.

אולם בפ' בהר, כאשר פירשה לנו התורה כי יש יציאה המוקדמת לשש שנים, שאם פגע בו היובל קודם שש יצא לחירות, ביציאה לחירות זו יתכן כי בניו שנמכרו אתו עדיין לא הגיעו לשש, לכן הוזכרה יציאת בניו אתו לחירות.

"וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות" (כא:יד). בספר אפריון לבעל קיצור שו"ע איתא: לפע"ד עפ"י הא דאיתא במדרש רבה (פ"ל:ב): מה כתיב למעלה מן הענין, "ולא תעלה במעלות על מזבחי", וכתוב "ואלה המשפטים". וכי מה ענין זה אצל זה, וכי ערותן של כהנים היתה מגולה, והרי כתוב: "ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה" (שמות כח:מב). אלא אמר ר' אבינא, כשם שהזהיר הקב"ה את הכהנים שלא יהו פוסעין פסיעות גסות ע"ג המזבח, אלא יהו מהלכין עקב בצד גודל, כך הזהיר הקב"ה את הדיינין שלא יפסיעו פסיעות גסות בדין, ע"כ. ופי' ביפה תואר, כלומר שלא ימהרו לחתוך את הדין בלתי דקדוק רב, אלא יהיו מתונים וידקדקו בכל דקדוק שאפשר, עכ"ל.

וז"ש "וכי יזיד איש וגו'", אעפ"י שתדעו שעשה בודון ובערמה, מ"מ אל תמהרו לדונו למיתה, אלא, "מעם מזבחי" - כלומר, ממה שעם מזבחי, דהיינו שצויתו לעשות כבש למזבחי ולא יעלו במעלות לעשות פסיעות גסות רק עקב בצד אגודל, מזה תלמדו שלא לעשות ג"כ פסיעות גסות בדין, אלא אחר שתדקדקו היטב בדינו אז תקחנו למות.

"ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו" (כב:ל). וכתוב רש"י: "לכלב תשליכון אותו" - למדך הכתוב שאין הקב"ה מקפח שכר כל ברי', שנאמר: "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" (יא:ו). אמר הקב"ה, תנו לו שכרו.

[אגב: עה"פ "וכל פטר חמור תפדה בשה וגו'" (יג:יג) פירש"י: "פטר חמור" - ולא פטר שאר בהמה טמאה וגזירת הכתוב היא לפי שנמשלו בכורי מצרים לחמורים ועוד, שסייעו את ישראל ביציאתן ממצרים, שאין לך אחד מישראל שלא נטל הרבה חמורים טעונים מכספם ומזהבם של מצרים (עיין בכורות ה.). ובתורה שלמה שם (אות

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כא:א). בספר נחלת יעקב לבעל הנתיבות איתא: בפ"ק דב"ב (ח:א) אמרינן: "והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע" (דניאל יב:ג) - זה דיין שדן דין אמת לאמתו וגבאי צדקה. "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" (שם) - אלו מלמדי תינוקות. וכתבו התוס' שם, וז"ל: אור"י, דצ"ל דרקיע מזהיר טפי מכוכבים, דהא בסוף פ' אלו עוברין משמע דגבאי צדקה עדיפי ממלמדי תינוקות. והוא דחוק, דהא עיינו הרואות דכוכבים מזהירין והרקיע אינו מזהיר. ועוד, מאי שייכות דגבאי צדקה לדיין שדן דין אמת לאמתו, איזה יחוס יש ביניהם, ומה ענין לדמותם לזוהר הרקיע. וכן מה ענין מלמדי תינוקות לכוכבים.

לכן נראה, דלשון 'זוהר' נאמר על דבר שאין לו שום גוון, כמו הזכוכית, שקורין אותו המחקרים היולי לקבל כל הצורות שעומדים לנגדו - אם שחור מראים שחור, אם ירוק ירוק. משא"כ דבר שיש לו איזה גוון, שוב לא יכול לקבל איזה גוון אחר. ולזה מדמה הדיינים וגבאי צדקה לזוהר הרקיע. כי הדיין, מלבד שצריך לדקדק שלא יהיה נגד הדין תורה, צריך ג"כ לדקדק שלא יהיה דין מרומה. ולכך צריך לחקור אחר כל דיבור של הבעלי דין, להכיר מדבריהם אם שקר אמרו או אמת. ולזה צריך שלא יהי' בדמיונו שום גוון לנטות על איזה צד, שאז יכול להכיר תוכו של כל אחד ואחד. וכן הגבאי צריך לדקדק על החלוקה למי צריך ליתן יותר, בלי שום נטי'. וכיון שאין שום גוון בשכלו, מדמה אותו לזוהר הרקיע. וקורא אותן 'משכילים', שצריכין להשכיל מה שבלב חבירו. ו'מצדיקי הרבים' קורין למלמדי תינוקות, וממשיל אותן לכוכבים שהן מאירים לאחרים. ובוזה מיושב הכל, ומיושב קושית התוס' ג"כ.

"אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו" (כא:ג). בספר בארה של תורה מובא מהחתם סופר זצ"ל: יש לתמוה שבפסוק זה הוזכרה רק אשתו של העבד שתצא אתו לחירות, ואילו בפ' בהר נאמר "ויצא מעמך הוא ובניו עמו" (ויקרא כה:מא), ומדוע לא נזכרו בניו גם פה.

והנה רש"י פ"י כאן: וכי מי הכניסה שתצא, אלא מגיד הכתוב שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו. ופי' הרמב"ן בטעם הדבר, לפי שהאדון נכנס במקום הבעל, כי חמלה התורה על האשה והבנים שחיהם תלויין להם מנגד מצפים לידי הבעל, ועתה שנמכר יאבדו בצרתם, ולכן צוה את האדון אשר הוא לוקח מעשה ידיו של העבד להיות להם במקומו.

ממה שהגדיר לנו הרמב"ן שחיוב האדון במזונות האשה והבנים הוא במקום הבעל, נוכל ללמוד מכאן שכשם שאין האב חייב במזונות בניו אחר שהגיעו לגיל שש, כמו כן גם האדון שנתחייב תחת עבדו במזונות בניו של העבד, חיובו מגיע רק עד מקום שהי' מגיע חיוב האב, ולכן הוא מסתיים כשמלאו לבנים שש שנים.

קס"ב) מובא מכת"י ילקוט אלביטנאי טעם חדש: למה יצא פטר חמור מכלל בהמה טמאה ויש בו קדושת בכור? אלא, בזמן שהכה מצרים במכות בכורות, בעת שאמר "ותהי צעקה גדולה במצרים", לא נהו (brayed) החמורים, אלא שתקו בזו הלילה, לפי שדרך בעת ששומעין צעקה - נוהקין, ולפיכך זכה בפדיין].

ויש להבין: כיצד נחשבת השלכת בשר טריפה לכלב כשכר מדה כנגד מדה על מה שעשו הכלבים בליל יציאת מצרים?

ושמא יש לפרש הענין ע"פ מה שמבואר בילקוט שמעוני בפ' בא (רמז ר"ח) עה"פ: "ותהי צעקה גדולה במצרים" (יב"ל): שהיו המצריים קוברים [הבכורים] בתוך בתיהן והיו הכלבים נכנסין דרך הכוכין [המערות] ומחטטין ומוציאין את הבכורות מתוך כוכיהן ומתעתעים [מצחקים] בהן. וקשה הי' בעיניהן [של המצריים] כאילו אותו היום קברום, עכ"ל. [ועיין בבעל הטורים בריש פ' מסעי עה"פ "ומצרים מקברים" (במדבר ג:ד) שכתב: ב' ראש פסוק [בתורה נמצאת תיבת "ומצרים" ב' פעמים בתחילת הפסוק] "ומצרים מקברים", "ומצרים ילד את לודים" (בראשית יג:ג) לומר שאפילו אותם שכבר מתו, רובם נחטטו].

יש לשער שמפני שלא נבחו הכלבים היו יכולים ליכנס לתוך הכוכין שבבתי המצריים ולא ידעו המצריים לשמור את עצמם מהם. ומכיון שטרחו הכלבים הרבה לחטוט את העצמות היבשות של הבכורים המצריים מהכוכים בליל יציאת מצרים, וזה הי' חלק ממכת בכורות, לכן צוה הקב"ה לתת שכרם - להשליך להם בשר טריפה טרי (fresh) כדי שיוכלו הכלבים ליהנות ממנו בלי טירחא.

בענין ברכות רפואה לחולה

בפרשתנו כתוב: "אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" (טו:כו).

בפרשת משפטים כתוב: "ורפוא ירפא" (כא:ט). ודרשו חז"ל (ברכות ס): "מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות."

בפרק הרואה (ברכות ס) איתא: אמר רב אחא, הנכנס להקזיז דם אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני כי קל רופא נאמן אתה ורפואתך אמת, לפי שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו [כי באמת לא הי' להם לעסוק ברפואות כלל, אלא לבקש רחמים. לפיכך אני מתפלל שאתה תרפאני, ומה שאני עוסק ברפואות, אינו אלא מחמת המנהג]. אמר אביי לא לימא איניש הכי [אין נכון לומר שכיון שהקב"ה הביא חולי על האדם שאין לו רשות להתרפאות ע"י רופא], דתני דבי רבי ישמעאל: "ורפוא ירפא" - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות... כי קאי [כאשר קם מהקזת הדם] מאי אומר, אמר רב אחא, ברוך רופא חנם.

כך היא גירסת הרי"ף והרא"ש. בסדר רב עמרם גאון, הרמב"ם (הל' ברכות פ"י הכ"א), ובטור וש"ע ("או"ח סי' ר"ל סע' ד') הגירסא היא: ברוך רופא חולים, וכן הגיה הגר"א בגמרא.

ועיין בט"ז (יו"ד סי' של"ו סק"א) שכתוב שרב אחא נקט שצריך לפרש בתפילתו, שבאמת הי' ראוי לסמוך על בקשת רחמים בלבד, ואינו מקיז דם אלא מפני שכן נהגו. ועל זה חולק אביי דלא לימא שכן נהגו, דגם התורה הסכימה על זה שיהא רפואה על פי הטבע, כי ירדה תורה לסוף דעתו של אדם שלא יהי' זכאי כל כך שתבוא רפואה ע"י נס מן השמים.

בשו"ע ("או"ח סי' ר"ל סע' ד') מובא נוסח שונה מנוסח הגמרא: הנכנס להקזיז דם אומר, יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה, כי רופא חנם אתה. ולאחר שהקזיז יאמר: ברוך רופא חולים.

ועיין בט"ז (סק"ג) שכתוב: ברוך רופא חולים - פשוט שצריך שם ומלכות כמו כל הברכות שנאמרו לעיל (סי' רי"ח סע' א') דהכלל בהם כן.

על מה שכתוב בשו"ע ע"פ הגמ' הנ"ל: "הנכנס להקזיז דם", כותב המג"א (סק"ו): נראה לי דהוא הדין בכל מידי דרפואה יאמר זה.

בפמ"ג (א"א סק"ו) מובא: עיין אלי' רבה אות יו"ד [שכותב דברבינו דוד אבודרהם משמע הקזה דוקא. ולא ראיתי נוהגין אף בהקזה שיאמר בשם ומלכות, עכ"ל].

על מה דאיתא בשו"ע: הנכנס להקזיז דם וכו' כותב המ"ב (סק"ו): והוא הדין בכל מידי דרפואה יאמר זה, ולא חשוב שתהי' איזה דבר לו לרפואה אלא ע"י הבורא יתברך שמו, ולכן ע"י תפילה זו ישים בטחונו בו ויבקש ממנו שתהי' לו לרפואה.

בשער הציון (סק"ח) מביא כן מהמג"א והחיי אדם. וכותב השעה"צ: ומסתברא כוונתם דבכל דבר שהאדם עושה צריך לבקש מה' שיהי' לתועלת. ועיין בא"ד מה שכתב בשם הרבנו דוד אבודרהם [דהקזה דוקא], ואם נחוש לדבריו הוא רק בברכה אחרונה שאומר בלשון ברוך, אבל לא בוייה רצון שאומר בתחילה שהוא רק בקשה בעלמא, וכ"כ במחצית השקל.

שוב כותב המ"ב (סק"ז): ברוך רופא חולים - וצריך לומר בשם ומלכות (ב"י וט"ז), אבל לא ראיתי נוהגין כן (פמ"ג).

ובשער הציון (סק"ט) איתא: הנה ברמב"ם וסמ"ג נזכר "ברוך אתה ה' רופא חולים". וכתב בבית יוסף דהוא הדין דיאמר מלכות, ובאמת אין לו ראייה ברורה לזה, דלא הזכירו הפוסקים בריש פרק הרואה כי אם לענין ברכת הראיה, דשם ברכה עליהן שמתחלת ב'ברוך', לא כן זה, לעניות דעתי, כי אם בקשה בעלמא, והאי 'ברוך' נמשך ל'יהי רצון' שביקש קודם הקזה, ודומיא דתפלת הדרך, שלא נמצא לאחד מן הפוסקים שיסברו שצריך שיחתום "ברוך אתה ה' מלך העולם שומע תפלה" אלא "ברוך אתה ה' שומע תפלה". והתינוח לר"מ מרוטנבורג שהיה מסמיכה לאיזה ברכה, אבל לשארי פוסקים מאי איכא למימר? אלא על כרחך משום דהיא כתפלה בעלמא, כמו שכתבו התוס' בפרק ערבי פסחים (קד). והובא בטור (סי' ק"י), והכי נמי דכוותה. וברוך השם שאחר כך מצאתי בכסף משנה (הל' ברכות ריש פ"י) שכתב בהדיא על הקזה שאין ברכה בחתימה, ומסתמא היינו משום שאין בה מלכות, ולפלא שסותר עצמו לדבריו שבבית יוסף.

כבר הזכרנו דיש אומרים שלאחר ההקזה יברך בשם ומלכות, אך בימינו אין נוהגים כן (פמ"ג, מ"ב ועוד). ועיין בסדור עולת ראייה להגרא"י קוק זצ"ל (עמ' ש"ז) שכתב להבדיל בין פעולת רפואה שאין בה סכנה שיברך בלא שם ומלכות, לבין ניתוח שצריך לברך בשם ומלכות.

באנציקלופדי הלכתית רפואית (ח"ב עמ' 387) איתא: יש סוברים שבכל דבר שעושה לרפואה יאמר נוסח זה (מג"א, ח"א, קיצור שו"ע, וערוה"ש), ויש סוברים שדוקא בהקזת דם יאמר זה (אבודרהם). ויש מי שהכריע, שאת נוסח "יהי רצון" שאומר בתחילה שהוא רק בקשה, יש לומר בכל דבר שעושה לרפואה, אך הברכה האחרונה יאמר בלא שם ומלכות (מ"ב בשעה"צ סק"ח. וראה בשמירת שבת כהלכתה פ"מ סע' פ"א, שיאמר תפילה זו כשלוקח תרופה כלשהי, או עושה טיפול רפואי כלשהו).

תחילה תפילה זו ואח"כ יברך שלא להפסיק בין ברכה לאכילה (קיצור שו"ע סי' ס"א סע' ד').

בספר קובץ הלכות רבי שמואל קמנצקי (שבת ח"א סט"ו סע' ט"ז) איתא: חולה שאין בו סכנה שהותר לו ליקח תרופה בשבת, נראה דמותר לו לומר: "יהי רצון שיהא עסק לי לרפואה וכו'" קודם שלוקח התרופה. בהערה (ס"ק כ"ב) איתא: ואמר מו"ר שליט"א דכל שהותר לו לעסוק ברפואה בשבת מותר לו ג"כ לומר תפילה זו, והטעם כי זהו גופא כחלק מהרפואה שהותר אצלו בשבת, וכיון שהמאורע המצריך התפילה דהיינו מעשה הרפואה - הוא בשבת דוקא, שרי לאומרו כשעוסק בהרפואה.

בפסקי תשובות (סי' ר"ל סק"ד) איתא: ואינו דוקא לענין הקזת הדם, אלא ה"ה בכל מין רפואה שעושה או שנוטל דרך פיו, נהגים המדקדקים לומר הנוסח הנ"ל, יה"ר וכו' שיהא עסק זה לי לרפואה (כ"כ בערוה"ש סע' ה', אמנם מנהג העולם לומר הנוסח בלא להזכיר שם שמים) וכו'. אבל לאחר הרפואה אין נהוג שהמתרפא אומר ברוך רופא חולים, וכל שכן שלא בהזכרת השם, כי נקטינן שבזה אין דברי השו"ע אמורים אלא בהקזה דם. אך נהוג עלמא שאחרים אומרים ברוך רופא חולים כשרואים חולה שקם מחליו והולך על כוריו (מקור חיים לבעל חות יאיר ריש סי' רכ"ה, ועיי"ש שיוכל לאמרו אפילו אין חבירו שומע).

אם דבר זה שהוא אוכל או שותה לרפואה צריך לברך עליו, יאמר

לד"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לד"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לד"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

PARSHAS MISHPATIM
© COPYRIGHT 2025
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

נדב בן דבורה לרפ"ש
רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש
לד"נ פעסא רחל בת דבורה

“וברך את לחמך ואת מימך” (כג:כה)

"And He will bless your bread and your water ..."

A story is told about *Hagaon Rav Chaim Soloveitchick, ZTL*, who assembled a group of prominent Rabbonim to discuss ways to ease the financial plight of certain Jews, and in particular to see to it that they receive enough food.

One of the Rabbonim interrupted the proceeding by asking: "Why are we only concerned about their physical well-being - we should be worried about obtaining Tefillin and other religious articles for them ..."

Reb Chaim replied, "While that is a truly important matter, an entire community can fulfill their obligation of Tefillin with one shared pair. However, they cannot fill their stomachs with one loaf of bread ..."

“אחרי רבים להטות” (כג:ב)

"You should turn [to follow] the majority."

Hagaon Rav Elchonon Wasserman, ZTL, wrote (in *Koveitz Ma'amarim*) that *Hagaon Rav Yehonoson Eibeschutz, ZTL*, was once asked by a gentile wise man: "Your Torah commands you to follow the majority. If this is so, then the Jewish people should accept the beliefs of the other nations of the world who are the overwhelming majority. Why do you refuse to do so?"

Rav Yehonoson Eibeschutz replied: "We are commanded to follow the majority only in cases of doubt. However where there is no doubt, there is no need to look at the majority view. Therefore, since we are firm in our convictions and have no questions concerning our faith, there is no need to look at what the majority of other nations does or says."

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

The Gemorah (Baba Kama 32b) says that if one was running *Erev Shabbos Bein Hashmashos* to prepare for Shabbos and he caused damage, he is exempt from paying.

The Hagahos Maimoniyos (Hil. Chovel U'mazik 6:3) writes that only in this situation would he be exempt from damages, but if he was running to perform another Mitzva

- such as running to a Beis Midrash or Shul - where he has more time - if he damages something, he is obligated to pay. The Mordechai cited in the Beis Yosef (Choshen Mishpat 398) concurs.

Some Poskim rule that this exemption also applies to running to extinguish a fire (Aruch Hashulchan C.M. 378) which are extenuating circumstances, but not to one who is running to perform a Mitzva.

However, other Poskim rule that the exemption applies even to one who damages while he is running to perform other Mitzvos (see B'shevelei Haparsha P. 233).

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) If an ox gores an *Akum*, is it stoned? If it gores three *Akum*, does it become a *Mu'ad*?
- 2) Is it permissible to kill a thief who comes into one's home during the daytime?
- 3) If a Kohein sees a lost article in a cemetery, may he defile himself to be able to perform the Mitzva of *Hashavas Aveida*?
- 4) What is a *Kesuba D'Irkisa*?
- 5) In a situation where a piece of dry non-kosher meat was *Bateil* in two pieces of dry Kosher meat, is one person permitted to eat all three pieces?
- 6) How does the Targum on the word "עבריי" differ from Sefer Bereishis to Sefer Shmos?
- 7) If an Eved Ivri is sold for an unspecified length of time [סתם] - what is his period of servitude?
- 8) If one purchases an אמה עבריה, may he marry her sister?
- 9) If one's parents or friend permit him to hit or curse them, is he liable if he does so?
- 10) Where do we find that "זקנים" [elders] are referred to as "נערים" [youth]?

ANSWERS

- 1) If an ox gores an *Akum*, it is not stoned. If it gores three *Akum* it becomes a *Mu'ad* (Rambam, Hil. Nizkei Mamone 10:1-2).
- 2) According to the Rambam (Hil. Geneiva 9:8) it is permissible to kill a thief who comes into one's home during the daytime. The Ra'avad disagrees, because

the fact that he came during the daytime, when the homeowner is usually away shows that he did not wish to harm him. Thus, since he is not a *Rodeif*, he may not be killed.

- 3) A Kohein may not defile himself by taking a lost article which he sees in a cemetery in order to be able to return it to its rightful owner (see Rambam Hil. Geneiva V'Aveida 11:18).
- 4) A *Kesuba D'Irkisa* is a replacement for a Kesuba which was lost. It has a special text (see Tur, Even Ho'ezer 66).
- 5) There is a dispute among the Rishonim concerning whether one person may eat a mixture in which one non-kosher item of food was nullified in two kosher items of food (see Rosh, Chullin VII:27; Tur Yoreh Deah 109). Some say that he may eat them separately but not at one time, and others forbid him from eating all three even if he eats them at different times (see Shulchan Aruch ibid. 109:1).
- 6) In Sefer Bereishis, Onkelos translates it as "עבראי" or "עבראה" (see Bereishis 40:15, 41:2). However, in Sefer Shmos (1:15, 2:11, 21:2) he translates it as "יהודייתא", "יהודי", "בר ישראל". The Sefer, Nesina L'geir (Shmos 1:15) explains that since the Torah began referring to the Jewish people as "Bnei Yisroel", it could no longer use the term "עבראי" and the like, since "עבראי" includes Bnei Yishmael and Bnei Ketura who are also "מְעַבְרֵי הַנְהַר".

- 7) The Minchas Chinuch (42:19) writes that it appears from Rashi and the Rambam that he serves for six years, while according to the Ritva, he serves until Yoveil.
- 8) According to the Minchas Chinuch (43:23) he may not, since doing so would preclude him from being able to perform the Mitzva of *Yi'ud*.
- 9) No (ibid. 48:3).
- 10) "וישלה את נערי בני ישראל" (כד:ה) - אלו הזקנים הנערים במצוות וכו' נייעור ומדקדק במצוות (מדרש לקח טוב, מובא בתורה שלימה אות כ"ז)

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתתיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on שמחות and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*